

Матвєєва С. А.

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова

ЛІНГВОКОГНІТИВНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОВНОЇ КАРТИНИ СВІТУ

Статтю присвячено дослідженню професійної мовної картини світу як певного способу концептуалізації дійсності, а також репрезентації результатів пізнання цієї дійсності через мовні знаки. Одним із способів реконструкції мовної картини світу автор називає лінгвокогнітивне моделювання, яке отримує додаткову специфіку, коли йдеться про носія професійної метамови.

Мета запропонованої розвідки полягає в обґрунтуванні доцільності лінгвокогнітивного моделювання професійних мовних картин світу як дієвого засобу виокремлення специфіки пізнавальної діяльності людини в конкретній спеціальній галузі. Завданнями, що сприяли досягненню поставленої мети, є такі: 1) огляд наукових тенденцій щодо вивчення моделювання картини світу у міждисциплінарному аспекті; 2) уточнення понять «лінгвокогнітивне моделювання» і «професійна мовна картина світу»; 3) формулювання базових положень лінгвокогнітивного моделювання професійних мовних картин світу.

Огляд наукових тенденцій щодо вивчення моделювання картини світу у міждисциплінарному аспекті та уточнення понять «лінгвокогнітивне моделювання» і «професійна мовна картина світу» заклали підвалини для формулювання базових принципів лінгвокогнітивного моделювання професійних мовних картин світу. Реконструкція професійної мовної картини світу через лінгвокогнітивне моделювання дозволяє простежити певні закономірності реалізації когнітивних терміноструктур через мовні одиниці різних рівнів та конструювання термінологічних тезаурусів. Ці положення мають безпосередню практичну спрямованість, оскільки акцентують на когнітивних процесах, механізмах і стратегіях, які відбуваються в мозку людини під час формування професійної мовної картини світу, а специфіка такої вербалізації професійних ментальних образів відбиває мовно-когнітивну модель професійного простору.

Ключові слова: лінгвокогнітивне моделювання, професійна мовна картина світу, концептуалізація, когнітивна терміноструктура, термінознак.

Постановка проблеми. Пізнавальна діяльність людини неможлива без процесів концептуалізації та категоризації. Згідно з «Кратким словарем когнітивних термінів» [11, с. 93] обидва процеси презентують класифікаційну діяльність, і це їх об'єднує, проте кінцеві результати цих процесів (та / або цілі діяльності) є відмінними. Зокрема, процес категоризації призводить до «виділення деяких мінімальних одиниць людського досвіду в їх ідеальному змістовому представленні, а процес концептуалізації – об'єднання одиниць, що виявляють у тому чи іншому відношенні схожість або характеризуються як тождні, у більш великі / крупні розряди» [11, с. 93]. Складні взаємини людини й світу відбиваються в структурі мовної картини світу кожного індивіду, яка є певним способом концептуалізації дійсності і репрезентацією результатів пізнання цієї дійсності через мовні знаки. Одним із способів реконструкції мовної картини світу є лінгвокогні-

тивне моделювання, яке отримує додаткову специфіку, коли йдеться про носія професійної метамови. Розробка методологічних основ і самої процедури лінгвокогнітивного моделювання й конструювання професійної мовної картини світу потребує окремої дослідницької уваги й детального вивчення.

Аналіз останніх джерел і публікацій. Дослідження мовної картини світу із залученням когнітивного підходу, а також розробка процедур лінгвокогнітивного моделювання як одного з основних способів теорії пізнання привертає увагу багатьох вітчизняних та зарубіжних дослідників. Серед концептуальних робіт цього напрямку праці М. Ф. Алефіренка, Н. М. Гончарової, В. В. Жайворонка, О. С. Кубрякової, П. В. Мацьків, Н. О. Мішанкіної, Р. М. Скорнякової та інших.

Постановка завдання. Мета нашої розвідки полягає в обґрунтуванні доцільності лінгвокогнітивного моделювання професійних мовних картин

світу як дієвого засобу виокремлення специфіки пізнавальної діяльності людини в конкретній спеціальній галузі. Завданнями, що сприяли досягненню поставленої мети, є такі: 1) огляд наукових тенденцій щодо вивчення моделювання картини світу у міждисциплінарному аспекті; 2) уточнення понять «лінгвокогнітивне моделювання» і «професійна мовна картина світу»; 3) формулювання базових положень лінгвокогнітивного моделювання професійних мовних картин світу.

Виклад основного матеріалу. Термін *картина світу* має давню історію, розмаїття визначень і вживань у сучасній лінгвістиці, які залежать від змістовних акцентів досліджень цього феномену, що своєю чергою відбивається на класифікаціях картин світу в межах різних галузей знань і наукових напрямів.

Кількість і найменування типів картин світу залежить від критеріїв, на яких базується та чи інша класифікація / типологія. Наприклад, російський науковець О.О. Корнілов таким критерієм вважає види пізнання, відповідно до чого він виділяє 5 типів: наукову, національно-наукову, мовну, національно-мовну та індивідуально-національну мовну картини світу. Дослідник-культуролог при цьому зауважує, що формування мовної картини світу відбувається через мовне пізнання певної мовної спільноти, національно-мовної – конкретної мовної спільноти конкретного етносу, а індивідуально-національної мовної – окремої людини. Лексику національної мови учений презентує як результат відображення світу буденною свідомістю, а також як базовий «будівельний матеріал» так званого «дому побутування» («строительного материала» «дома бытования») духу народу, що припускає вихід за межі семіотичного та інструментального підходів до мови [9, с. 112–113]. Нам імпонує такий погляд О.О. Корнілова, так само як і його думка про можливість (і навіть доцільність у широкому розумінні) отожднення тлумачення національної лексики з інтерпретацією мовної картини світу. Проте, на наш розсуд, не зовсім коректною є позиція автора щодо «залежності результатів лексикалізованих інтерпретацій зовнішнього світу від середовища побутування конкретного етносу і від структури людської свідомості», точніше, ми вважаємо дискусійною другу частину цього висловлення – залежність від структури свідомості людини.

Аналогічний підхід можна знайти в українській дослідниці І.М. Заремської: «мовна картина світу не належить до числа частковонаукових чи спеціальних картин світу, оскільки вона є попередни-

ком багатьох інших картин світу і певною мірою формує їх» [7, с. 400]. Це можна пояснити здатністю людини сприймати світ, включаючи й себе, за допомогою мови крізь «призму» як загальнолюдського, так і національного досвіду. З огляду на вищезазначене мовна картина світу є підсистемою концептуальної картини світу, з чим не можна не погодитися, зокрема, включаючи ті її частини, що корелюють із мовними знаками.

Українська дослідниця Н.І. Фрасинюк, вивчаючи поняття картини світу як об'єкта сучасної когнітивістики, наголошує на формуванні мовної картини світу в надрах цілісної картини систематизованих знань. При цьому картина світу репрезентує собою «суб'єктивний образ об'єктивної реальності, який лежить в основі індивідуального і суспільного пізнання, який охоплює ментальну сферу ...» [20, с. 300]. Вслід за В.В. Жайворонком, Н.І. Фрасинюк називає мовну картину світу «мозаїкоподібною польовою системою взаємопов'язаних мовних одиниць, що через складну систему фонетичних явищ, лексико-семантичних і граматичних значень, а також стилістичних характеристик відбиває відносно об'єктивний стан речей довкілля і внутрішнього світу людини, тобто загалом картину світу» [6, с. 26; 20, с. 300].

У XIX ст. німецький фізик Г. Герц ввів у науковий обіг термін «картина світу», за допомогою якого позначали усе розмаїття описаних різними дослідниками об'єктів зовнішнього світу. Далі його уточнив німецький фізик-теоретик М. Планк стосовно фізичної картини світу, що дало поштовх адаптувати це поняття для різних наук: хімічної картини світу, біологічної, економічної тощо, залежно від галузі знань, якою займався дослідник.

У мовознавстві витоками появи терміну «(мовна) картина світу» вважають доктрину логічного атомізму, розроблену австрійським філософом і логіком Л. Вітгенштейном на початку XX ст. (стосовно проєкції структури знань на структуру світу). Ця доктрина була заснована на вченні німецького філософа і філолога В. Фон Гумбольдта (XVIII–XIX ст.) про мову як безперервний творчий процес і, власне, її внутрішню форму, що виражає індивідуальний світогляд народу [5]. Г.О. Шушаріна у цьому зв'язку зазначає: “Languages are different nation bodies for their original thinking and perception” [25, с. 78]. До семіотики поняття *картини світу* було введено Л. Вайсгербером, воно також розроблялося Е. Сепіром і Б. Ворфом, а в XX і XXI ст. стало однією з найактуальніших тем для дослідження (Г. В. Колшанський, Ю. М. Караулов, Г. А. Брутян,

Н. І. Сукаленко, Ю. Д. Апресян, В. А. Маслова та інші), оскільки її вивчення дає вагомий результат й у етнологістиці, міжкультурній комунікації, дискурсології тощо.

Оскільки мовна картина світу найтіснішим чином пов'язана з картиною світу, яка відображає специфіку сприйняття людиною світу, що своєю чергою залежить від індивідуальних психічних і фізіологічних особливостей людини, її образу життя, умов існування, професійної приналежності, то логічним видається виокремлення й дослідження професійних мовних картин світу.

П. А. Якимов, слідом за З. Д. Поповою і Й. А. Стерніним [13], розглядає картину світу з позицій когнітивної лінгвістики. Дослідник погоджується, що когнітивна картина світу формується не лише завдяки роботі органів відчуття, але й здатності людини абстрактно мислити [27, с. 192]. З позицій лінгвокогнітивного підходу наголошується, що утворення різних типів картин світу відбувається через «реконструкцію, тобто експлікацію, екстракцію, суб'єктивне переломлення (subjecting), об'єктивацію і розуміння світу образів, що лежать в основі людського життя, і особливо його практичної діяльності» [27, с. 192]. Значущим є зауваження вченого щодо вторинної природи картини світу відносно когнітивної [27, с. 194].

М. Ганюшина, здійснивши історичний еккурс у появу й розвиток поняття «картина світу», підсумовує, що сьогодні існує два основні підходи до його вивчення: когнітивний і культурно-філософський [24, с. 69], які не є суперечливими, а навпаки – підсилюють результати один одного, тобто знаходяться у відношеннях синергії (останнє уточнення – наше). Таким чином, задля підвищення ефективності здобутків досліджень треба обирати інтегрований підхід, на чому наголошують і А. К. Сулейманова та А. Ф. Сагітова під час вивчення національної свідомості в соціолінгвістичному та психолінгвістичному аспектах. Дослідниці звертають увагу на те, що «мовна свідомість є психолінгвістичним і когнітивним явищем, яке актуалізується в діяльності людей / народів у процесі комунікації» [26, с. 69]. Цінним є висновок учених про зумовлення специфіки сприйняття світу й формування картини світу через побудову різних ментальних образів (ментальності) під впливом географічних, кліматичних, історичних факторів різних народів, а не відмінностей структури їх свідомості. До того ж образи, що створюються / формуються у свідомості, є результатом «когнітивно-оцінного досвіду

пізнання індивідом оточуючої дійсності» (cognitive-appraisal experience) [26, с. 70]. А, власне, результати пізнання і уявлення про предмети / ідеї виражаються за допомогою конкретних мовних одиниць. Таким чином, все, пов'язане з професійною діяльністю людини, буде формувати її професійну мовну картину світу.

Н. М. Гончарова визначає елементи мовної картини світу, називаючи їх «інформемами»: «Мовна картина світу – це ментально-лінгвальне утворення, її елементами є концепти, тобто означені інформеми» [4, с. 398]. Вагомим є твердження автора, що у представників різних професій картини світу можуть відрізнятися не тільки залежно від епохи, віку, соціальної приналежності, галузей наукового знання. За способом мовної репрезентації мовної картини світу можна виділити такі, що відповідають «компонентам загальнонаціональної мови: літературна мовна картина світу і територіально, соціально, професійно обмежені» [4, с. 403].

Л. А. Кисельова розмежовує поняття «професійна картина світу» і «професійно-мовна картина світу». Під першим вона розуміє «свого роду «інформаційну комору» наукових знань у цій спеціальній сфері, оскільки є результатом пізнавальної діяльності людини в певній галузі знання» [8, с. 31–32], «фрагмент наукової картини світу» [22, с. 100]. Слідом за Е. Сепіром учена стверджує, що професійно-мовна картина світу – це «мовна картина світу, обмежена професійною сферою», тобто професійна картина світу виражається за допомогою ресурсів національної мови [8, с. 31]. Дослідниця абсолютно вірно констатує, що професійно-мовна картина світу формується певними вимогами, які професія висуває до людини. Отже, фахівець повинен знати що, кому, яким чином і з якою метою говорити.

Зважаючи на функціонування галузевої термінології (як результату діяльності професійного мислення) в межах мовної картини світу окремої нації і її відповідність цьому мисленню, професійно-мовна картина світу вважається тим її складником, що «визначається як національний спосіб експлікації загальної змістовної закономірності професійного мислення» [8, с. 32]. Іншими словами, професійно-мовна картина світу організується навколо одиниць мови, стрижнем системного об'єднання яких є термінологія конкретної наукової галузі.

Л. А. Чернишова акцентує фундаментальність поняття «картина світу» стосовно вивчення людини і її взаємодії зі світом [22, с. 98], зокрема

наголошує на принциповому розмежуванні понять «картина світу» і «мовна картина світу», «професійна картина світу» і «професійна мовна картина світу».

Оскільки зміст професійної діяльності впливає на інформаційні структури відображення знань і досвіду людини у вигляді ментальних одиниць, то такі структури можна моделювати. Люди однієї професії бачать світ по-своєму, а професійне бачення світу відображається в професійній мові. Тоді професійна мова – втілення професійної моделі через систему спеціальних номінацій / термінів окремої галузі. Отже, Л. А. Кисельова під *професійно-мовною картиною світу*, слідом за Л. А. Чернишовою, розуміє «національну форму вираження єдиного змістового інваріанта професійного знання» [8, с. 33; 22, с. 100].

Для комплексного розуміння й усвідомлення складної внутрішньої структури феномену професійної мовної картини світу необхідно розглядати її як цілісну функціональну систему, як результат мовно-когнітивної переробки інформації про професійний світ навколо і про людину, що взаємодіє з цим світом. Таке бачення стає можливим у разі застосування лінгвокогнітивного моделювання як дослідницької процедури, що має на меті створення певного конструкту впорядкування й формалізації окремих складників та цілих фрагментів професійної мовної картини світу. Процедура лінгвокогнітивного моделювання спрямована на виявлення і пояснення ролі мовних структур в ментальних процесах формування, зберігання, розуміння і продукування / передачі спеціального знання.

Підвалини для використання методу моделювання в мовознавстві заклала структурна лінгвістика, особливо з розвитком кібернетики. За О. О. Селівановою, модель – це «будь-яка система, що має мисленнєве представлення, матеріальну репрезентацію і здатна заміщати об'єкт дослідження таким чином, щоб його вивчення надало нову інформацію про цей об'єкт» [16, с. 156]. Лінгвістичне моделювання, на нашу думку, є вдалим, якщо репрезентована модель надає вичерпну інформацію щодо аналізованого явища / категорії / ситуації тощо із залученням цих когнітивних процесів, механізмів і стратегій, задіяних у його / її об'єктивації.

О. М. Усачова визначає *когнітивний процес* як вид поведінки людини, що базується на формуванні внутрішніх (мисленнєвих / ментальних) уявлень про події і зв'язки між ними [19, с. 134]. Н. Є. Леміш у цьому зв'язку додає:

«наразі когнітивні дослідження здійснюються на підставі сучасних уявлень про структуру пам'яті і тих процесів, що в ній відбуваються, активації і деактивації інформації, в когнітивній лінгвістиці модельними конструктами виступають когнітивні структури і механізми ментальної діяльності людини» [12, с. 230]. М. М. Болдирев називає *когнітивні механізми* «схемами обробки інформації», що відображають роботу людської свідомості [3, с. 7]. Вони надають уявлення про способи аналізу, структурування і концептуалізації окремих об'єктів, абстрактних сутностей, поповнюючи та модифікуючи структури знань. Реалізація когнітивних механізмів відбувається через когнітивні процеси, які зазвичай вивчаються психологією і психолінгвістикою. До *когнітивних процесів* (пізнавальних процесів людини, мисленнєвих, за Л. Х'еллом і Д. Зіглером [21], що уможливають як пояснення, так і передбачення певних ситуацій) відносимо відчуття, сприйняття, увагу, уяву, пам'ять, мислення, мовлення [18]. Саме їх сукупність забезпечує «перетворення сенсорної інформації від моменту потрапляння стимулу на рецепторні поверхні до отримання відповіді у вигляді знання» [14; 12, с. 230]. Засвоєння, зберігання та екстракція (вилучення / одержання) інформації з пам'яті здійснюються за допомогою *когнітивних стратегій* (= ментальних процесів, спрямованих на переробку інформації з метою навчання) [1], безпосередньо пов'язаних з когнітивними процесами.

Р. М. Скорнякова вважає, що фрагменти мовної картини світу доцільно реконструювати на основі семантичного моделювання в історичному розвитку [17]. Вчена розглядає семантичне моделювання як «дослідницьку процедуру, метою якої є побудова конструкта, що відтворює у спрощеному і формалізованому вигляді здатність мови до саморозвитку під впливом суспільних факторів» [17, с. 233]. При цьому вона здійснює семантичне моделювання на прикладі окремих концептів (ключового слова *die Arbeit* концепту ПРАЦЯ для трудової діяльності в німецькій мові). Свій підхід авторка базує на тлумаченні значення слова як когнітивної структури, що дає змогу врахування процесу становлення значення, його складників. Концепт, в її інтерпретації, – це «специфічна модель значення, яка акцентує роль мовного значення у процесах пізнання» [17, с. 233].

М. Ф. Алефіренко наголошує, що в межах лінгвістичної синергетики найважливішим завданням виступає «лінгвістичне моделювання динамічної картини світу – предмета філософії, психології,

культурології та лінгвістики» [2, с. 102]. На його думку, поняття картини світу має три синергійно пов'язаних моменти – когнітивний складник, інтерпретаційний потенціал і семіотичну природу, що й формує базу для побудови різних типів моделей. Слідом за Г. А. Брутяном М. Ф. Алефіренко визначає картину світу як «нерозчленований логіко-словесний конструкт», який задля дослідницьких цілей все ж таки необхідно розділяти на логічну і мовну картини світу. Визначаючи, що логічна і мовна картини світу в результаті відображають фізичну картину світу в колективній свідомості конкретних народів / суспільств, дослідник звертає увагу, що «генератором і носієм як логічної (універсальної), так і ідіотетичної інформації є мова, точніше мовна семантика» [2, с. 103]. Значущим є його спостереження про вербалізацію понять (логіко-предметного змісту) за допомогою термінів, терміносполучень і прямономінативної лексики (сутність свідомості, що формується об'єктивно), а експресивно-образного та емотивно-оцінного змісту – знаками вторинної і побічно-похідної номінації (елементи буденної свідомості, що склалися суб'єктивно й відфільтрувалися «в ідіотетичному десигнаті відповідного мовного знаку») [2, с. 104]. За результатами розвідки з лінгвістичного моделювання картини світу М. Ф. Алефіренко запропонував власну модель синергетичної піраміди когнітивно-дискурсивного характеру, яка включає фізичну картину світу, типову ситуацію (етномікросвіт), картину світу, дискурс, культурему, концепт, мовну свідомість і мовну картину світу [2, с. 107].

Питання моделювання професійної мовної картини світу як системи уявлень про професійний світ вимагає звернення до концепції лінгвістичної реконструкції когнітивних терміноструктур (умовно під когнітивною терміноструктурою – за аналогією терміну «когнітивна структура» за В. В. Красних [10, с. 137] – розуміємо *неподільну когнітивну одиницю, що зберігає “згорнуте” наукове знання і / або термінологічне уявлення*). Вивчення когнітивних процесів і структур у їхній мовній реалізації потребують роботи не тільки з одиницями мови (які є засобами мовної маніфестації професійної мовної картини світу: лексеми, граматичні форми та синтаксичні конструкції, що репрезентують парадигматичні й синтагматичні зв'язки між термінознаками), але й із надмовними структурами, які є результатом неподільної мовно-розумової діяльності. Когнітивний підхід до вирішення проблем мовної маніфестації дозволяє враховувати не тільки одиниці лінійного

плану, але й позавербальні складники професійного дискурсу й далі – мовної картини світу.

Алгоритмічна послідовність процедур відтворення структури фрагмента професійної мовної картини світу враховує передусім специфіку одиниць лексичного, граматичного й синтаксичного рівнів: як термінознак як базовий реалізатор когнітивної терміноструктури дістає лексико-термінологічного наповнення, отримує граматичне оформлення й вибудовує семантико-синтаксичні зв'язки задля комунікативної реалізації ментального образу. У такій ситуації фахівець (людина, що має ґрунтовні знання – галузеві та мовно-комунікативні – й практичний досвід у певній професійній сфері) виступає суб'єктом професійного спілкування, що пояснює специфіку реалізації його мовної картини світу в межах професійного дискурсу.

Зважаючи на той факт, що характер мовної картини світу очевидніше за все репрезентується лексикою, можна підкреслити значущу роль термінознаків у формуванні професійної мовної картини світу. Фундаментальну основу професійної картини світу складають когнітивні терміноструктури як дискретні одиниці, що репрезентовані у вигляді термінознаків і служать для передачі професійного знання та визначають своєрідність професійної мовної картини світу. Таким чином, професійна мовна картина світу включає в себе насамперед певний термінологічний корпус – від загальнонаукових та узвичасних, відомих та зрозумілих більшості мовців термінів до агнонімів, коректне використання та сприйняття яких вимагають спеціальних професійних знань. Тобто термінологічна система є одним із головних засобів мовної репрезентації фрагмента професійної мовної картини світу. Термін як «універсальна семіотична системна різноструктурна з лінгвістичного погляду одиниця (слово, словосполучення), семантика якої корелюється з науковим поняттям» [23, с. 178], є засобом вербальної експлікації фрагменту професійної картини світу, мовною одиницею відображення спеціального наукового або професійного знання, для аналізу та опису якого доцільно застосовувати фреймовий підхід як методіку мовно-когнітивного структурування і пояснення процесів формування і вербалізації спеціального знання в межах професійної мовної картини світу.

Відомо, що термінознаки в кожному галузевому тезаурусі знаходяться в різних семантичних відносинах (еквівалентних, ієрархічних, асоціативних), які вибудовують терміносистему

предметної галузі. Тезаурусне конструювання термінологічних зв'язків та встановлення відносин у межах термінологічної мережі дозволяє уточнити та стандартизувати вербальні одиниці певних фрагментів професійної мовної картини світу, з'ясувати місце і роль кожного термінознаку в терміносистемі, адже модель «повинна мати універсальний характер і застосовуватись щодо класу об'єктів» [15, с. 466]. Отже, термінологічний тезаурус може розглядатися як модель професійної мовної картини світу, через аналіз та побудову якої можна реконструювати фрагмент професійної мовної картини світу.

Висновки і перспективи. Отже, в межах мовознавчої науки моделювання (у тому числі й картини світу) як метод наукового пізнання має суттєву пояснювальну силу. Це зумовлено тим фактом, що орієнтування людини в нашому світі відбувається за рахунок досвіду й отриманих знань, що фіксуються за допомогою мови, яка здатна якнайточніше передавати усі нюанси професійної організації життя людини.

Огляд наукових тенденцій щодо вивчення моделювання картини світу у міждисциплінарному аспекті та уточнення понять «лінгвокогнітивне моделювання» і «професійна мовна картина

світу» заклали підвалини для формулювання базових принципів лінгвокогнітивного моделювання професійних мовних картин світу. Комунікативна ситуація професійного спілкування є об'єктивно ускладненою низкою чинників та факторів, що своєю чергою пояснює складну лінгвістичну та екстралінгвістичну структуру професійної мовної картини світу. Реконструкція професійної мовної картини світу через лінгвокогнітивне моделювання дозволяє простежити певні закономірності реалізації когнітивних терміноструктур через мовні одиниці різних рівнів та конструювання термінологічних тезаурусів. Ці положення мають безпосередню практичну спрямованість, оскільки акцентують на когнітивних процесах, механізмах і стратегіях, які відбуваються в мозку людини під час формування професійної мовної картини світу, а специфіка такої вербалізації професійних ментальних образів відбиває мовно-когнітивну модель професійного простору.

У перспективі увагу буде сконцентровано на термінознаку – динамічному явищі, що функціонує у правознавстві англійської та української мов, формуючи основу професійно-мовної картини світу правника, з подальшим моделюванням когнітивної структури юридичного термінознаку.

Список літератури:

1. Азимов Э. Г., Щукин А. Н. Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам). Москва : ИКАР, 2009. 448 с.
2. Алефиренко Н. Ф. Лингво-когнитивное моделирование картины мира. Картина мира: язык, литература, культура: сборник научных статей. Вып. 2 / Отв. ред. М. Г. Шкуропацкая. Бийск : РИО БПГУ им. В. М. Шукшина. 2006. С. 102–107.
3. Болдырев Н. Н., Маховикова Д. В. Лексический способ концептуализации времени в современном английском языке. *Вопросы когнитивной лингвистики*. 2012. № 2. С. 5–15.
4. Гончарова Н. Н. Языковая картина мира как объект лингвистического описания. *Известия Тельского государственного университета. Гуманитарные науки*. 2012. № 2. С. 396–405.
5. Гумбольдт В. Язык и философия культуры. Москва : Прогресс, 1985. 452 с.
6. Жайворонок В. В. Етнолінгвістика в колі суміжних наук. *Мовознавство*. 2004. № 5–6. С. 23–35.
7. Заремська І. М. Мовна картина світу як об'єкт лінгвістичних досліджень. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 10: Проблеми граматики і лексикології української мови*. Київ : НПУ, 2011. Вип. 7. С. 396–402.
8. Киселева Л. А. Терминологическая репрезентация профессионально-языковой картины мира врача в немецком языке (на примере предметной области медицины «акушерство и гинекология») : дис. ... канд. филол. наук. Астрахань, 2018. 153 с.
9. Корнилов О. А. Языковые картины мира как производные национальных менталитетов. 2-е изд., испр. и доп. Москва : ЧеРо, 2003. 349 с.
10. Красных В. В. Основы психолінгвістики і теорії комунікації. Курс лекцій. Москва : ИТДГК «Гнозис», 2001. 270 с.
11. Кубрякова Е. С., Демьянков В. З., Панкрац Ю. Г., Лузина Л. Г. Краткий словарь когнитивных терминов. Москва : Филол. ф-т МГУ им. М. В. Ломоносова, 1997. 245 с.
12. Леміш Н. Є. Моделювання когнітивних процесів під час перекладу. Теоретична і дидактична філологія: збірник наукових праць. Серія «Філологія, Педагогіка». Переяслав-Хмельницький ; Кременчук : Видавець ПП Щербатих О. В. Вип. 25. 2017. С. 227–233.
13. Попова З. Д., Стернин И. А. Когнитивная лингвистика. Москва : АСТ: Восток-Запад, 2010. 314 с.

14. Психология человека от рождения до смерти / под общ. ред. А. А. Реана. Санкт-Петербург : Прайм-Еврознак, 2002. 678 с.
15. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2011. 844 с.
16. Селіванова О. О. Основи теорії мовної комунікації: підруч. Черкаси : Вид-во Чабаненко Ю. А., 2011. 350 с.
17. Скорнякова Р. М. Лингвокультурологическая концепция моделирования языковой картины мира : дис. ... д-ра филол. наук. Москва, 2010. 533 с.
18. Словарь терминов по психологическому консультированию. 2010. Словари и энциклопедии на Академике. URL: psychology.academic.ru/7595/Когнитивные_процессы.
19. Усачева А. Н. Перевод: от лингвистической теории к когнитивной модели. *Вестник Волгоградского государственного университета. Серия 2, Языкознание*. 2011. № 1 (13). С. 131–137.
20. Фрасинюк Н. І. Картина світу як об'єкт сучасної когнітивістики. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки*. Кам'янець-Подільський : КПНУ, 2013. Вип. 34. С. 298–300.
21. Хьелл Л., Зиглер. Д. Теория личности. Основные положения, исследования и применение / [пер. с англ. С. Меленевской, Д. Викторовой]. Санкт-Петербург : Питер Пресс, 2003. 608 с.
22. Чернышова Л. А. Профессиональная языковая картина мира: общее и национально-обусловленное. *Вестник МГОУ. Сер. Лингвистика*. Москва : Изд-во МГОУ, 2011. № 6. Т. 2. С. 98–102.
23. Шевченко Л. І., Дергач Д. В., Сизонов Д. Ю. Медіалінгвістика: словник термінів і понять. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2014. 380 с.
24. Ganyushina M. Historical and Symbolic Aspects of Linguistic Representation of the World. *Journal of Language & Education*. 2016. Vol. 2. Issue 1. P. 65–71.
25. Shusharina G. A. The language picture of the world in modern linguistics. *Международный научный журнал «Символ науки»*. 2016. № 1. С. 78–80.
26. Suleymanova A. K., Sagitova A. F. Language consciousness as a synthesis of universal and ethnically specific. *Bulletin Social-Economic and Humanitarian Research*. 2018. № 12. P. 62–71.
27. Yakimov P. A. Basic theoretical approaches to the picture of the world study. *Филологические науки. Вопросы теории и практики*. 2017. № 12 (78). Ч. 1. С. 191–194.

Matvieieva S. A. LINGUO-COGNITIVE MODELLING OF PROFESSIONAL LANGUAGE WORLDVIEW

The article deals with the study of a professional linguistic worldview as a specific way of conceptualizing reality, as well as the representation of the results of cognition of this reality through linguistic signs. The author states the linguo-cognitive modeling to be one of the ways of reconstructing the linguistic worldview; it gets additional specificity when it comes to the user of a professional metalanguage.

The purpose of the proposed study is to explore the specifics of linguo-cognitive modeling of a professional language worldview. The tasks that contributed to the achievement of the purpose are: 1) a review of scientific trends in the study of modeling the worldview in an interdisciplinary aspect; 2) clarification of the “linguo-cognitive modeling” and “professional language worldview” concepts; 3) formulation of the basic provisions of linguo-cognitive modeling of a professional language worldview.

A review of scientific trends in the study of the worldview modeling in an interdisciplinary aspect and clarifying the concepts of “linguo-cognitive modeling” and “professional language worldview” provide the basis for formulating the key principles of linguo-cognitive modeling of a professional language worldview. The reconstruction of a professional linguistic worldview through linguo-cognitive modeling allows us to trace certain patterns of the implementation of cognitive terminological structures through linguistic units of different levels and the construction of terminological thesauri. These provisions have a direct practical orientation, since the emphasis is on the cognitive processes, mechanisms and strategies that occur in the human brain during the formation of a professional language worldview, and the specifics of such a verbalization of professional mental images reflects the cultural and cognitive model of the professional space.

Key words: *linguo-cognitive modelling, professional language worldview, conceptualization, cognitive terminological structure, term.*